

פרשת ויגש, תשפ"ב

כשילד מחייך ומאיר פנים הוא יתקבל בקלות, בחברה,

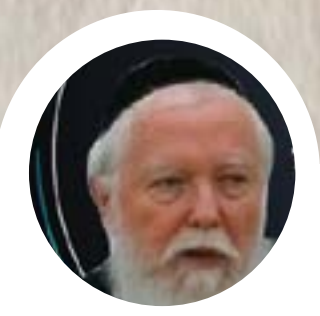
החינוך שלנו לתורה שבע"פ מתחיל מהיום הראשון בחיידר, כשהוא בן שלוש ומלקק הדבש של האותיות.

/// עמוד 14

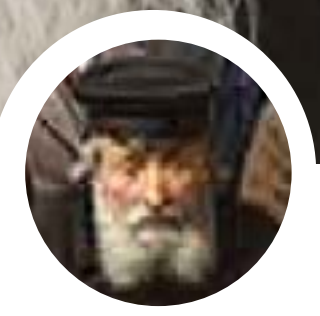
סיפורתי את המעשה בפני ציבור גדול. לאחר מכן התקשרו אלי אנשים רבים, שלא יכלו לכלוא את רגשותיהם

/// עמוד 11

כיצד יתכן שהבחור מלווה אדם זקן דרך ארוכה, רואה כל העת שבידיו מזוודות, ואפילו לא מנסה להציע עזרה, היתכן?!

/// עמוד 5

מרן ה"חפץ חיים" פכר את ידיו בענווה: "למה דווקא אני אברך ראשון? וכי אין צדיקים ורבנים גדולים שיוכלו הם לפתוח ראשון..."

/// עמוד 2

ציר: יואל וקסברגר

**מִרְן הַ"חֶפֶץ חַיִּים" פֶּכַר אֶת יָדָיו
בַּעֲנוּוֹה: "לִמָּה דוּוֹקָא אֲנִי אֲבָרַךְ
רֵאשׁוֹן? וְכִי אֵין צְדִיקִים וְרַבָּנִים
גְּדוֹלִים שִׁיּוּכְלוּ הֵם לִפְתּוֹחַ רֵאשׁוֹן"...**

הרב משה גבירץ, משחזר מתוך ההקלטות הנדירות תיאור חי מהמעמד המרטיט של הכנסיה הגדולה הראשונה בוינה, ודבריו של מרן ה'חפץ חיים' זי"ע

העיר קושטה בדגלים ובשלטים רבים: 'ברוכים הבאים' בעברית, באידיש ובגרמנית. העיר שכה זרה היא בימים כתיקונם הפכה באופן זמני ליהודית. יהודים רבים לאלפים מילאו את רחובותיה, סמטאותיה וכיכרותיה. בכל מקום נראו יהודים חרדים הולכים ברחוב ומתפללים בלימוד. גם בתי הכנסת היחידים שהיו אז באותה עיר התמלאו במשך היום והלילה בלומדי תורה ותפילה.

המונים הגיעו לוינה מכל קצוות תבל, לקראת הכנסיה הגדולה הראשונה של אגודת ישראל. כולם ידעו שלאירוע זה יגיעו גדולי ומאורי הדור וענקי התורה והחסידות. הדבר גרם לעלייה לרגל ממשית, רצו לחזות בהם, להימצא בקרבם ולשמוע את משאם התורתי, ואולי אף יצליחו לקבל ברכה...

האולם היה מלא מפה לפה. באותם ימים היה זה מחזה נדיר לראות חמשת אלפים איש שכווננו וקובצו להם מ-4 קצוות תבל. במיוחד כשפשטה השמועה שהרעידה את אמות הסיפים שמרן ה'חפץ חיים' זי"ע, יישא מדברותיו.

זה לא היה דבר של מה בכך. מרן ה'חפץ חיים' היה בן שמונים ושלוש שנים שכולן עשייה והתקרבות לבורא יתברך. כוחותיו היו דלים, ואף היה לו קשה לדבר, והוא יוציא מילים ספורות מפיו... לא פלא שהוא דיבר בקול חרישי.

האלפים שנכחו במעמד המרעיש כמעט ולא היו מסוגלים לקלוט את דבריו. הוא דיבר בשארית כוחותיו.

מרן הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל מלובלין, מחולל רעיון הדף היומי, אשר באותה כנסיה הכריז על תקנה זו, לאחר היוועצות במרן ה'חפץ חיים' זי"ע, ו"ק מרן ה'אמרי אמת" זי"ע, התבקש לחזור אחרי מרן ה'חפץ חיים' זי"ע, ולהסביר את מילותיו המדודות, את המילים שנאמרו מפי כהן גדול אך בקושי.

את התיאור הנפלא על המתרחש באותה כנסיה היסטורית שנחרטה לדורות, סיפר לימים הרב משה גבירץ, המזכיר הראשי של הוועד הפועל העולמי, חביבם ומקורבם של גדולי ישראל, למוסף שבת קודש של יתד נאמן: בקהל שמנה כחמשת אלפים איש, נכחו גם נציגי העיתונות ובאי - כח הממשלות והארגונים השונים. הקהל הרב שהגיע מכל הארצות עמד על רגליו, מביט נכוחה בדמותו המיוחדת של מרן ה'חפץ חיים', ומבקש להאזין לכל הברה... לכל מילה... גם אם היא בקושי נאמרת. לא פלא שמכל פינה ומקום החלו הדמעות לזלוז והן נגרות ארצה, איש לא האמין שדמותו של מרן ה'חפץ חיים' תיראה על הבמה.

מפה לאוזן גונבה השמועה כי מרן ה'חפץ חיים', שידע להעריך ערכו של רגע זה, קיבל על עצמו עם שחר את ה'תענית', באומרו, ש'יום הפתיחה של הכנסיה הגדולה' הוא עבורו יום תענית. הוא התפלל ממעמקי הלב לבורא העולם, שיברך ויצליח את הכנסיה הגדולה, שכולה התכנסות חשובה של יהודים יראים ושלמים, בראשות מאורי וגאון הדור שבאו מכל עיר וארץ, לכבודו של מקום,

לשם שמים. הרב גבירץ, איתר חלקים מאותו נאום, מאותו מעמד בראשית מכונן, שמרן ה'חפץ חיים' זי"ע, א, שיווה לו יקר ותפארת.

את המעמד הנשגב פתח הרב ד"ר פינחס כהן. הוא בירך את גדולי ישראל, האדמו"רים, ראשי הישיבות והרבנים. ברכה מיוחדת הביא לנציגי השלטונות שישבו שעה ארוכה והאזינו לדברים למרות שלא הבינו את שפת האידיש או הגרמנית בחלקה. ד"ר כהן בירך אותם בשפתם. בשם הוועד הפועל העולמי הסביר בקול רוטט ובהתרגשות את יעוד הכינוס ומטרותיו. בשלב זה הגיע הכנס לשיאו, מרן ה'חפץ חיים', זקן וגדול הדור, נתכבד לשאת את דברי הקודש.

כולם ישבו דרוכים והקשיבו לכל מילה שיצאה מפיו. אישיותו שבתה את לב כל השומעים, ללא יוצא מהכלל. אלפי זוגות עיניים רותקו לעבר הבמה ברגעים הדרמטיים הללו, בעת שמרן ה'חפץ חיים' הישישי, ששמעו הלך מסוף העולם ועד סופו, פכר את ידיו בענווה: "למה דווקא אני אברך ראשון? וכי אין צדיקים ורבנים גדולים שיוכלו הם לפתוח ראשון"... לבסוף, לאחר שלא ויתרו לו גדולי האומה, והוא בענוותנותו ניאות לקבל עליו את הדין, ניגש אל הדוכן במילים 'ולא תעלו במעלות על מזבח'. הכתוב מזהיר את הכהן, כשעולה אל המזבח, שיזכור כי לא מעלותיו וכשרונותיו האישיים זיכו אותו לעלייה זו.

"נתבקשתי לעלות על הבמה בשעה קדושה זו כדי לברך את הכנסיה הגדולה של אגודת ישראל ואת משתתפיה, וכמובן שלא אסרב לכך".

הרב משה גבירץ, משחזר מתוך ההקלטות הנדירות את דבריו של מרן ה'חפץ חיים' זי"ע, א, המובאים בשלמותם, כשלכל מילה קיימת חשיבות עצומה משום שנאמרה מפי הכהן הגדול מאחיו בהדרתם: "נתבקשתי לעלות על הבמה בשעה קדושה זו כדי לברך את הכנסיה הגדולה... שאלתי; מדוע דווקא אני? השיבו לי, בשביל שאני מפורסם בלמדנותי. אבל אני לא הסכמתי לזה בשום אופן, מפני שאינני למדן. הפצירו בי שנית, מפני שאני מפורסם בחסידות, אבל גם זה אינני. אמרו לי שוב: הלא מרן זקן וכהן! כן, ענית, השי"ת נתן לי זיקנה במתנה, וכהן נולדתי...".

"אחים אהובים, התאספנו כאן כדי לבקש תרופה לגוף החלש של היהדות.

ולהשמיע את 'קולו של יעקב' בכל תפוצות ישראל: להציל את הישיבות, להקים מחדש את הריסות התלמודי תורה, לחנך את הבנים והבנות בדרכי התורה - זה הדבר אשר צווה ד' תעשו, וירא עליכם כבוד ד'."

לאחר מכן עבר מרן ה"חפץ חיים" זיע"א לנושא החזקת הישיבות, באומרו: "עץ חיים היא למחזיקים בה, לא נאמר ללומדים, אלא למחזיקים את התורה. בואו וראו מכובדיי האהובים והנעימים, עד היכן כוחה של תורה מוגיע. נטכס עצה ביחד כיצד לחזק ולבסס את הישיבות הגדולות והקטנות, יש לעשות הכל כדי להעמיד תלמידים הרבה, לייסד תלמודי תורה בכל עיר וכפר כדי להאדיר את קול התורה, ובזכות זה נושע תשועת עולמים במהרה בימינו אמנ!"

לסיום דבריו שנאמרו אך בקושי, אמר מרן ה"חפץ חיים": "אנו צריכים לדעת את חובתנו ותפקידנו בשעה זו במיוחד, יתכן מאד שדורנו החלש הנוכחי יפליא לעשות יותר מכל הדורות הראשונים, והוא זה שיקרב את הגאולה!"

הדברים עוררו רושם עז. האולם היה כמרוקחה. ואחד משיאי המעמד היה כאשר כולם שילבו ידיים, אלה באלה, ושרו במשך שעה ארוכה: "ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלב שלם, ולעשות רצון אבינו שבשמים".

(במה גליון 74)

רוצים אתם לדעת היכן לבקש את הרפואה? הבה ואספר לכם: מעשה בחולה שסבל כאבים באברים שונים, וכשביקשו הרופאים רפואות לאברים השונים, ראה פתאום הרופא שהדופק חדל מפעולתו. מיד ציווה להחיש את התרופה על בנו.

"והנמשל: התרופה הדחופה והראשונה להריץ את מחזור הדם בעורקי היהדות היא התורה. כשהתורה בסכנה, כל קיומנו כעם בסכנה. הצילו נא את הדופק היהודי. בנו מחדש את מוסדות התורה והישיבות, את בתי התלמוד תורה ותינוקות של בית רבן, תנו לילדי ישראל הצעירים להתחנך ללכת בדרכי אבות - זה הדבר אשר ציווה ד' תעשו, וירא אליכם כבוד ד'."

עוד אמר מרן ה"חפץ חיים" זצוק"ל באותו מעמד, כשהאלפים מטים אזנם כאפרכסת לשמוע כל מילה והברה מפיו, כשמרן הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל, חוזר אחריו ומתרגם רבים: "לפני יותר מששים שנה ביקר אלכסנדר השני את מחוז וילנא. בהיכנסו אל אזור הפלך הוילנאי הוטלה על שר הפלך האחריות לביטחון חיי המלך ובני לווייתו. בהיכנסו אחר כך בגבול מחוז העיר, הוטלה אותה אחריות על מושל המחוז, ואחר כך על מושל העיר, וגם זקני כל הכפרים היו צריכים לקבל עליהם אחריות זו בעת שהמלך בא בגבולם. ההמון השתומם על כך. אבל באמת נכון הוא מאד. כל נשיא וראש בתחומו נושא באחריות כגדול שבגדולים. לא הדרגה מסמנת את הגדלות, כי אם האחריות".

"כך הדבר עם שומרי היעוד האלוקי. תפקיד נעלה זה קיבל עליו מקודם משה איש האלקים, אחריו יהושע, פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה. אחריו השופטים, המלכים. התנאים וכו'.

גם הם היו לפי ערכנו כמלאכים, עד שבדורנו - כל פרט ופרט מישראל נושא חלק באחריות זו. "אבל הדורות מתמעטים והולכים, והאחריות כבדה מנשוא, ולכן צריכים היחידים להתאחד ולמלא את התפקיד הנשגב הזה ביחד, בכוחות משותפים. התאחדות זו היא חותמה של 'אגודת ישראל'. יש לנו הבטחה, כי הגם ש'ראשיתך מצער' הרי 'אחריתך ישגה מאד', וכמה צריכים אנו לשמוח

אם הראשית היא כבר כנסייה גדולה. אנו צריכים להגיד פה את מה שאנו רוצים, כי מה שישראל רוצים - ירצה גם השי"ת. קיום התורה והמצוה יקלו בשבילנו את דרכי התשובה.

"נתאספנו כאן לחשוב מחשבות כדי לרפא את שבר בת עמנו ולהציע תרופה לגוף החולה של עם ישראל!". הס הושלך באולם, הסבא קדישא בקושי יכול להמשיך. לאחר מכן חזר והדגיש: "הדופק של עם ישראל הינו תורתנו הקדושה, ובשעה שהתורה הקדושה נמצאת בסכנה, עלינו להתרכז על הדרכים והאמצעים המובילים להרמת קרן התורה,

בקהל שמנה כחמשת אלפים איש, נכחו גם נציגי העיתונות ובאי כח הממשלות והארגונים השונים. הקהל הרב שהגיע מכל הארצות עמד על רגליו, מביט נכוחה בדמותו המיוחדת של מרן ה"חפץ חיים... לכל מילה... גם אם היא בקושי נאמרת. לא פלא שמכל פינה ומקום החלו הדמעות לזלוג והן ניגרות ארצה, איש לא האמין שדמותו של מרן ה"חפץ חיים" תיראה על הבמה.

**כיצד יתכן
שהבחור מלווה
אדם זקן דרך
ארוכה, רואה
כל העת שבידיו
מזוודות, ואפילו
לא מנסה
להציע עזרה,
היתכן?!**

**אם האדם
חש
שהקב"ה
רחוק ממנו,
מצוי אי
שם בשמי
השמים, קל
לו להתעלם
ממציאות
הבורא
יתברך
ולעשות ככל
חפצו.**

תמיד צריך לחשוב, מה הקדוש ברוך הוא רוצה מאיתנו

בכל רגע נתון צריך לחשוב מה הקב"ה רוצה מאיתנו עכשיו. ילד עומד לקראת סיום ההפסקה, האם להיכנס לכתה דקה לפני הצלצול, או דווקא דקה אחרי. הרי מדובר בסך הכל בדקה אחת בודדה, ואיזה הבדל עצום יש בין שתי הגישות! להיות 'מאחר מתמיד', או להיות מהמקדימים למצוה, אם תחשוב מה הקב"ה רוצה, הרי התשובה תהיה ברורה בתכלית.

דוגמא נוספת ילד יושב בכתה. עוסקים בסוגיא כלשהי, ובדיוק באמצע הלימוד מתחשק לו לומר דבר מה לחברו. ודאי שזהו מעשה שלילי. אתה עצמך בטל מתורה, וגם גורם ביטול תורה לחברך. אם תחשוב מה הקב"ה

רוצה, ודאי שאין כאן כל דילמה.

תארו לכם ילד מביא סנדוויץ', כריך, לחיידר אך עינו צדה שאחד

רבה של כרמיאל הגאון רבי אברהם מרגלית שליט"א --העיקר הוא - לחשוב על מה שעושים

רבי דב יפה זצ"ל מספר. שפעם נסע לעיר אחת שלא היתה מוכרת לו במטרה לבקר מישהו. בידיו היו שתי מזוודות. היות ולא ידע היכן מצוי ביתו של האיש, שאל בחור צעיר שנקרה בדרכו כיצד מגיעים לאותה כתובת.

הדרך לא היתה פשוטה, לפיכך לא פטר בחורינו את הרב בהדרכה גרידא, כגון: לך ישר, בצומת ימינה, אחר כך שמאלה וכו' וכו', אלא ליווה את הרב עד הכתובת. כך צעדו שניהם, הרב הישיש כאשר שתי מזוודות בידיו, והבחור הצעיר הולך לפניו ומראה את הדרך.

כאשר הגיעו סוף סוף ליעד. אמר הרב לבחור: "ראה, אתה עשית עמי חסד גדול, הטרחת עצמך והראית לי את הדרך. אף אני רוצה לגמול עמך חסד. הבה ואשיאך עצה. להבא, כאשר תראה יהודי זקן נסרך כשמשא כבד בידיו, תציע לו עזרה בסחיבת המשא. יתכן שיסרב רבה בתוקף, אבל אתה לפחות תציע..."

המשיך ואמר המשגיח, ואם תשאלו, כיצד יתכן שהבחור לא חשב על כך? הוא מלווה אדם זקן דרך ארוכה, רואה כל העת שבידיו מזוודות, ואפילו לא מנסה להציע עזרה, היתכן?!

אמר הרב, התשובה פשוטה. זהו אדם שחי בלי מחשבה וכלי חשבון. אמנם, לרגע הבזיקה לו המחשבה לעשות חסד עם הזקן שנקרה בדרכו, והוא אכן טרח וליווה אותו למחוז חפצו, אך כאן המחשבה נעצרה.

נוסיף ונרחיב. כל אחד רואה יותר מפעם ביום מול עיניו את הפסוק "שויתי ה' לנגדי תמיד". הוא רואה, וממשיך את שגרת חייו. לא משקיע יותר מידי מחשבה. אבל, יהודי אמיתי, חי כל העת בתחושה שהקב"ה נמצא לצידו. הקב"ה נתן לך חיים, כביכול מגיע לו גמול. ומה מבקש מאיתנו הבורא יתברך? שנעשה את רצונו.

אם האדם חש שהקב"ה רחוק ממנו, מצוי אי שם בשמי השמים, קל לו להתעלם ממציאות הבורא יתברך ולעשות ככל חפצו. לעומת זאת, אם זוכרים שהקב"ה מצוי ממש בתוכנו, ואם זוכרים גם שכל מה שיש לנו - מאיתנו יתברך, אזי ההתנהגות תהיה שונה לחלוטין.

הילדים שכח להביא את מזונו. כיצד הוא ינהג? האם הוא יציע שותפות חברו?

אגב, מדוע קוראים לכריך בשם מוזר זה 'סנדויץ'?

ובכן, פעם היה באנגליה איש מדע נכבד, הלורד סנדויץ' שמו. האיש היה חוקר גדול. לפעמים, מרוב שהיה שקוע במחקריו, היה שוכח לגשת לאכול. מה עשתה אשתו? לקחה שתי פרוסות לחם, הכניסה ביניהן כל טוב, והניחה את הכריך בתיקו. כך, כשהיה פותח את התיק כדי להוציא ממנו ספר, מחברת, עט וכדומה היה רואה אל מול עיניו את הכריך ונזכר שבעצם צריך לאכול היום משהו...

מאז ועד היום מכנים את הכריך בשם זה. כל אכילת כריך מהווה 'עילוי נשמה' לאותו לורד בלתי נשכח...

עלינו להודות לקדוש ברוך הוא גם על דברים 'פשוטים'

כמה תודה חבים אנו לבורא יתברך על כל רגע ורגע של חיים. מי שאמנם חש הכרת הטוב כלפי הקב"ה, כמתבקש, ממילא משתדל לעשות רצונו בכל עת. חיים המתנהלים על פי דרך זו הינם חיים נפלאים!

שמעו נא מה קרה לי הבוקר. לא יאמן! התעוררתי משנת. אמרתי 'מודה אני', ואז החלטתי שרצוני לקום מהמיטה. כך החלטתי, ולא תאמינו מה קרה. הצבתי את הרגלים על הרצפה, והצלחתי לקום!

אתם כמובן מגחכים. 'ביג דיל'. גם אנחנו קמנו היום, גם תמול גם שלשום. אין בכך כל חידוש.

אבל, זה לא נכון. ישנם מיליוני בני אדם בעולם שרצו לקום הבוקר ולא יכלו, אם משום שהם מאושפזים בבית חולים, אם כתוצאה משיתוק, נמק ושאר מרעין בישין. ה' ישמור. אנחנו קמנו ללא כל קושי. למי מגיעה תודה על כך? למי אנו חבים הכרת הטוב? כמובן, לבורא יתברך שנתן לנו את האפשרות ללכת, ולא רק

ללכת, אלא לתפקד היטב בכל מערכות הגוף והנפש.

מעשה שהיה. בעיר בני ברק ישנם 'שיטבלך' המכונים 'בית הכנסת הגדול' על שם בית הכנסת הגדול הסמוך. ממש בסמוך, מעבר לכביש צר, מצוי היה בית החרושת לסיגריות 'דובק'.

יהודי אחד היה נוהג להיכנס יום יום למשך דקה אחת לבית החרושת. ורק לאחר מכן פנה להתפלל תפילת שחרית בבית הכנסת הסמוך.

שאלוהו 'דידיו, מה פשר מנהגך זה המשונה? האם זו הנהגה שכתובה בשולחן ערוך או במשנה ברורה? ואם כן מה יעשה אדם שאין בסמוך לו בית חרושת לסיגריות...

אמר האיש בנעימות, אסביר לכם. אנו אומרים בברכות השחר "פוקח עוורים". אבל, הברכה אינה עושה כל כך רושם, הרי כולם עביבך רואים, מה הגדלות בכך שהקב"ה פקח אף את עיניך?

עתה הסכיתו ושמעו איזה רעיון עלה במוחי. במרכזיית הטלפונים של בית החרושת עובדים אנשים עוורים.

פעם היה דבר כזה, מרכזיית טלפונים, במקום היו יושבים מרכזנים ומרכזניות, כאשר מאן דהו רצה להתקשר למאן דהו אחר, תפקידם היה להסיט מתגים ולחבר כבלים כדי ליצור תקשורת.

המשיך היהודי להסביר. אני נכנס לראות את אותם אומללים, אנשים ש'בסך הכל' אינם רואים. עיניהם פגומות, שאר איבריהם מתפקדים כרגיל, ובכל זאת "סומא חשוב כמת" [נדרים סד ב].

ואז, כאשר אני אומר את ברכות השחר, הברכות מקבלות משמעות אחרת לגמרי. הנה, לפני רגע ראיתי את העוורים המסכנים המגששים באפלה, ואילו אני - זכיתי לפקוח עיניים בריאות. כמה הכרת הטוב מגיעה לבורא עלם!

כך העיניים, כך הרגלים, וכך כל איבר ואיבר שבגוף. אם נתרגל לחשוב כך, אם נתרגל לזכור שכל פעולה שאנו עושים הינה חסד ה', 'יקל עלינו לרצות תמיד לעשות רצונו יתברך.

(מתוך מפיק מרגליות ימים נוראים)

פנים הוא אף מיופ לאנו לשמש ללא
אלא אלקל בקלות בחברה,

המלמדים יאהבו אותו גם בלי סיבה מיוחדת

הגאון רבי שמחה כהן שליט"א, מראשי ישיבת 'נתיבות עולם' ומחבר ספרי 'הבית היהודי', על החינוך בבית היהודי

בשולחן ערוך, כי כשאתה שומע זאת מלב של יראת שמים, זה משפיע.

ודברים אלו הם דברים שכיחים בחיי היום יום. אב שמצפה שהילד לא ידבר בביהכ"ס וישמור על מוראו - צריך הוא עצמו לדעת להתנהג בבית הכנסת כראוי. הילד לומד מכל מעשה של האב לטוב או להיפך, גם אם בשעת מעשה זה לא נראה.

אתן לכם דוגמא: אב שהוא מרביץ תורה גדול, ומחנך את ילדיו לאהבת תורה ושקידתה, יכול במחוי יד להרוס את כל חינוכם. הכיכוד? האב הוא ראש ישיבה או ראש כולל שכעת חוזר ממסע בחו"ל לטובת הישיבה. בשולחן שבת הוא מספר לילדים

שציפו לבואו על הבית המפואר של הגביר. הילד רואה איך עיניו של האב נוצצות. גם אם האב ישיר עם הילדים אחר כך: 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף' - המסר שנקלט לילד הוא, שעיני האב בורקות מהבית של הגביר... הבעיה הזו מחריפה יותר, כאשר לאחר כמה שבתות מספר האב בסעודה על תלמיד חכם חשוב ועל התנהגותו המופתית בבין אדם לחברו. אך הפעם התיאור לא ארוך כל כך ולא מסופר כל כך בהתלהבות. הילד קולט מה שהאב אפילו לא חשב לומר... מותר לאב לספר חוויות מבית הגביר בחו"ל, אך שידבר על לימוד תורה שיגבר בזכות תרומתו של הגביר בהתלהבות רבה יותר.

חשוב מאוד להדגיש את ענין השמחה. "על ההורים לדאוג שהבית יתנהל יותר בשמחה. כאשר הורה מצליח להשפיע בבית שמחה - הבית יתפקד בצורה נכונה יותר. להקרין שמחה לילד. שירגיש שההורים מאושרים. הדבר משפיע על הילד לאורך שנים ארוכות.

זוהי תופעה מאוד מעניינת, אם נעקוב אחר אדם הניצב לפני הכרעה - עליו לבחור באחת מבין שתי אפשרויות, הוא מהרהר ומתלבט. הדבר תלוי מאוד במצב רוחו בעת התלבטותו, אם יעדיף את הבחירה החיובית או השלילית. אם הוא מצוי במצב רוח של שמחה, אפילו ההחלטה החיובית מחייבת אותו לבצע דברים חדשניים, לעומת זאת, כאשר הוא שרוי בהרגשה עצובה, ישיב תשובה שלילית להצעות של יצירה ועשייה.

חבורת כלכלנים יפגשו ומצב הרוח שלהם ישפיע על המסחר בעולם כולו. אם יהיו במצב רוח טוב, יתגברו גם על קשיים. כאשר האדם בשמחה, מוחו משוחרר יותר וממילא הנתונים החיוביים מרובים יותר. הסיבה לכך היא, שבמצב רוח טוב יותר אדם זוכר את האירועים החיוביים שעברו עליו בעוצמה רבה יותר מאשר את האירועים השליליים. לעומת זאת, במצב רוח רע עולים זכרונות שליליים.

כיום טוענים שילדים אינם 'מסוגלים' לשבת על יד שולחן שבת... הפתרון הפשוט הוא - לעשות להם את שולחן השבת נעים. לשיר זמירות שבת. לומר דברי תורה שהם יבינו, ברמה שלהם. זכורני לפני עשרות שנים, סיפרו על ת"ח אחד שלמד בישיבה שכאשר התחתן, כל שבת הכין כעין 'פעילות נוער' לשולחן השבת עם ילדיו. הדבר משפיע מאוד על הילדים.

ולאיך גיטא, לעתים יכולה להיות השפעה נגדית, כדוגמת מעשה שהיה בבית של אברך בן תורה. מספר ימים לפני חג הפסח, האב נכנס לביתו עם חבילות המצות בידיו, הוא חזר כעת ישר מהחבורה, כולו רגשי קודש שזכה לאפות מצות כדת. אך נכנס האב לביתו, אחד מילדיו הקטנים פורץ בבכי תמרורים, מאין הפוגות.

לאחר בדיקה שנעשתה, התברר, כי כבר כמה ימים קודם לכן, הסתובבו בני הבית באווירת מתח ולחץ: מה יהיה? עוד מעט אבא בא עם המצות, ואין בבית מקום נקי לפסח להניח את המצות. הילד מרוב בהלה הבין, כי המצות הן משהו 'מפחיד'. משום כך כשראה את האב נכנס עם המצות, נתקף בחרדה עצומה...

לעומת זאת, אני מכיר ראש ישיבה חשוב שבביתו בימי ההכנה לפסח, על כל חדר שמשויימים לנקות 'רוקד' הוא עם ילדיו לכמה רגעים... ההכנה לפסח - אסור לה שתייחף בבית ל'טרגדיה' חלילה, זה משפיע מאוד על הילדים, כמו כן, בהכנות לחג הסוכות בקניית ארבעת המינים. אפשר לבוא הביתה ולהחדיר את שמחת המצווה, ואפשר להיפך, זה לא דורש הרבה".

"כשהילד יראה שהאב חרד מברכה לבטלה יותר מאיבוד חפץ ששווה סכום רב, זה יכנס בנפש הילד. אני שמעתי לפני שנים בלומדי בישיבת פוניבז' לצעירים, שיחה מרשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל על חומרת הוצאת שם שמים לבטלה. עד היום הדברים נשארים חרוטים בקרבי, על אף שמאז למדתי את ההלכה

הדברים שהוא זוכר בעת צורך ההחלטה, משפיעים עליו בקבלת ההחלטה".

הרשה לי לעלות קצת זכרונות משנים עברו בהקשר לחיך לזולת. בילדותי, אבי זצ"ל היה לוקחני להתפלל בשבתות ובעיקר בחגים בשיבת חברון. לשיבה היו מגיעים להתפלל בוגרים רבים. זכרונני כבר אז במבט של ילד את הארת הפנים שהייתה בין הנפגשים.

אבי הביאני גם לרבנים חשובים, התמונה שנשארה לי למשל מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל הייתה 'רב מחיך' למבוגרים ולילדים קטנים. מספרים שכשהיו נוקשים בדלתו כדי לבקרו, הוא היה ניגש לדלת תוך שהוא מסדר את מעילו, ואומר לעצמו 'והוי מקבל כל אדם בסבר פנים יפות', והיה מקבל את הבא לביתו בחיך רחב ולבבי.

זכרונני בהמשך השנים, כשהגעתי לגור בבני ברק לאחר נישואי, נזקקתי לשאול שאלות את מרן הגאון רבי שמואל וואזנר זצוק"ל. לקח לי זמן רב עד שהרשתי לעצמי להיכנס אליו, משום מה ידאת הכבוד גרמה לי פחד להיפגש עמו. אך כשלא היתה לי ברירה, אזרתי כוחות ונכנסתי. לא אשכח את סבר הפנים היפות והחיך שבהם הוא קבלני".

"לאחר מכן הייתה לי זכות גדולה להיכנס פעמים רבות למרן רבנו הגאון הגדול מרן ראש הישיבה הגראמ"מ שך זצוק"ל. הדבר היה מדהים לראות באיזה מאור פנים הוא מקבל את הבאים לביתו. דבר זה בלט לא רק לגבי תלמידים קרובים, אלא פעמים רבות הייתי נכנס אליו עם קציני צבא שרצו לבקרו. הוא קבלם בחביבות רבה, דיבר בפניהם תוך שהוא עמד, ופניו הקרינו מאור פנים ואהבה כלפיהם.

הייתה לי התרשמות עמוקה מראש ישיבת מיר, הגאון הגדול רבי נתן צבי פינקל זצ"ל. השתתפתי בשמחה וישבתי עם בני משפחתי לסעוד. רבי נתן צבי יצא מהאולם כשהוא נעזר משני צדיו בתלמידים העוזרים לו ללכת. ולפתע הוא עצר ליד שולחנו והושיט יד עם חיך רחב לכל אחד מהיושבים מסביב לשולחן, הדבר מדהים בגלל שקשה היה להבין איך הוא מסוגל בכלל ללכת, במחלתו ובמצבו הבריאותי. הוא לא הכיר את אף אחד מהיושבים, אבל האימרה של שמאי 'והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות' הייתה כנראה חזקה יותר מכל חולשת גופו".

בדרך הטבע אדם מתעניין ובוחר את דעת האחרים עליו - האם הם אוהבים אותו, או אם הם חלילה מזלזלים בו. בחינת דעתם נעשית לו על פי התרשמות מהבעת פניהם בזמן שהם ניצבים מולו. פנים מחייכות מביעות הערכה ופתיחות לאישיותו. פנים חתומות וחסרות הבעה, משדרות למעשה זלזול וחסר הערכה, שמעיקים על הזולת העומד מולו.

לכן, אדם שאינו מחיך לעבר מי שעומד מולו, מעביר לו תחושת זלזול שאסורה בתכלית האיסור; אם כן, קבלת האדם בסבר פנים יפות אינה מעשה חסד, אלא פעולת חובה ואסור לא לקבל אותו בסבר פנים

יפות, וכפי שמציין המהר"ל, כדי שהזולת לא ירגיש את עצמו מזלזל. כלומר, דברי רבי ישמעאל: 'והוי מקבל את כל האדם בשמחה' היא פעולת חסד, לעומת זאת ישנה חובה לקבל כל אדם בסבר פנים יפות. חובת האדם להאיר פנים לזולת נאמרת גם למי שהדבר לא פועל אצלו באופן טבעי וחייב בה גם מי שקשה לו הדבר. כך כותב הרע"ב 'שיכבוש יצרו וילחם כנגד לבו הרע, ושנינו איזהו גיבור הכובש את יצרו'. מדבריו אנחנו גם למדים שההימנעות נובעת מרוע לב של זה שאינו מאיר פנים.

כיצד מתבטאת חשיבות ה'הארת פנים' בחיי היומיום?

הרב כהן: "בחיך. לחיך יש השלכה מעניינת מאוד. הרבה פעמים אנשים משקיעים רבות בשיפור המראה החיצוני שלהם, והם בכלל לא מעלים בדעתם שהמכשיר המשפר ביותר הוא החיך. לכן בשמחות, הצלמים שרוצים למכור את תמונותיהם מנחים את המצולמים לחיך, כדי שיראו יפים.

יש לשים לב שגם צורת הלימוד והחינוך משפיעה לראות את היפה כחיובי. כשמורה בהסבריו בכיתה מדגים אדם חיובי וטוב-לב, הוא מאיר פנים ומחיך, ומדגים בכך פנים יפות ומאירות. לעומת זאת, בהדגמת אדם שלילי הוא מציג פנים כעוסות וקמוצות, בעלות מראה מכוער. אפילו ב'הגדה של פסח' מאוירת, 'ה'חכם' מצויר כאדם נאה ומאיר פנים, וה'רשע' מצויר כאדם מכוער וחמור סבר. גם בספרי ילדים המיועדים לגיל הרך, נוכל לראות את דרך ההתבטאות הזו, שבלי ספק משפיעה על ההסתכלות של הילדים עד זקנותם".

ברור שהתועלת שבחיך היא גם בין אדם לבניו ובין איש לאשתו, כיון שאדם נקשר למי שמחיך וחש שלא בנח לשוחח עם מי שפניו זעופות. עד כדי כך שרבנו יונה מציין 'שיראה להם פנים של שמחה, כדי שתהא רוח הבריות נוחה הימנו' ובסיום דבריו הוא כותב: 'כי המראה להם פנים של זעם, ישנאוהו ויבקשו להרע לו'. בדומה לכך, נכון שאדם, בזמן שהוא מגיע לביתו יעלה חיך על שפתותיו וכן כשבן-הזוג מגיע הביתה, החיך יתרום תרומה גדולה להימצאות השכינה בביתם.

חשוב להדגיש שילדים קטנים קולטים את התנהגות ההורים בהארת פנים שמאירים אחד לשני, וכן להם עצמם או לאדם זר וככה קל לילדים שגדלים במשפחה כזו להאיר פנים. כשילד מחיך ומאיר פנים הוא יתקבל בקלות בחברה, המלמד או המורה יאהבו אותם גם בלי סיבה מיוחדת. הסיבה כבר כתובה ב'ארחות צדיקים': 'כי הסברת פנים תחזק האהבה. אדם המסביר פנים לחברו, לבו נוטה אליו לאהוב אותו', אנשים אוהבים את מי שמביע הארת פנים".

(קטעים נבחרים מתוך יתד נאמן - סוכות תשעט)

**סיפרתי את
המעשה בפני
ציבור גדול.
לאחר מכן
התקשרו אלי
אנשים רבים,
שלא יכלו לכלוא
את רגשותיהם**

הגה"צ רבי
אהרן טויסיג
שליט"א על יהי
כבוד תלמידך...

למעשה הבא הייתי עד ראייה מדודי רבי חיים ברים זצ"ל בירושלים. סיפרתי את המעשה בפני ציבור גדול. לאחר מכן התקשרו אלי אנשים רבים, שלא יכלו לכלוא את רגשותיהם, והביעו באוזניי את התפעלותם מן המעשה.

התקשר אלי אחד מגדולי תלמידי החכמים בירושלים וביקש שאחזור באוזניו על הסיפור עם כל פרטיו המדויקים, כי הדבר ישנה בעיניו את כל דרך החינוך שמחנך את תלמידיו. וכמוהו התקשר מנהל סמינר חשוב בירושלים, שביקש אף הוא לשמוע את הסיפור לפרטיו, כי לדעתו זה ישנה אצלו את כל ההסתכלות החינוכית.

המעשה אירע בילדותי, כאשר אבי מורי זצ"ל נטלני עמו, יחד עם כל הילדים, לבקר בביתו של דודנו רבי חיים זצ"ל. השניים שוחחו ביניהם בעניינים שלא הבנתי בהם. באמצע השיחה קמו לרגע ויצאו לחדר השני, שם ראה אבי את אחת מבנותיו של רבי חיים מתייפחת. אבי נבהל ושאל מה אירע לה, אך הבת שתקה ולא ענתה.

מסתבר שהיא נמנעה מלדבר בנוכחות אביה מפני כבודו. כאשר יצא רבי חיים מן החדר אמרה לאבי: "אני משמשת כמורה בבית הספר ומחר אני צריכה לחלק תעודות לתלמידותיי. כבר מילאתי את כל התעודות, הכל ערוך ומוכן. אבי (ר' חיים) עלעל בתעודות וראה את התעודה של אחת מילדות השכונה אשר ציוניה לא היו מרשימים □ הוא פנה אלי ואמר: 'אינך יכולה למסור את התעודה הזאת לילדה! לא יעלה על הדעת שהבת שלי תגרום עוגמת נפש לתלמידה צעירה!'"

ממשיכה הבת: "שאלתי את אבי: אבא, מה אעשה, הרי אלו הם ציוניה של התלמידה?! והוא השיב: 'אם התלמידות השיגו ציונים נמוכים הקולר תלוי בך! אינך יכולה לגלגל את האחריות אל הילדה הרכה ועל הדרך לגרום לה צער ועוגמת נפש', ואז קם אבי, נטל את התעודה והשליכה לפח האשפה!'"

לקטני דרגה כמונו, קשה לקבוע דעה כזו, אך דודי היה גברא דמרא סייעא, אדם שגדולי הדור העריכו אותו עד מאוד, והוא ברוחב דעתו ותבונת לבו פסק לבתו שאין לתת תעודה לתלמידה אם הדבר עשוי לגרום לה צער ועוגמת נפש.

יש מורות החוששות לרשום במבחנים ובתעודות, ציונים שאינם אמתיים, בנימוק שיש בזה סרך שקר. אבל לפני שהמורה נוטלת את העט לידה וחוקקת על גבי תעודה את הציונים הגרועים לימזכרת עוון, האם גם בכל שאר מקרי החיים היא נזהרת כל כך מכל סרך שקר? ומה עם הצער שנגרם לתלמידה שמקבלת לידה תעודה גרועה, האם מזה אין צריך לחשוש? ומה עם ההשלכות הנפשיות, החברתיות והחינוכיות שעלולות להיגרם לתלמידה כתוצאה מכך?

לא באנו להכריע, מכל מקום ודאי שיש כאן נקודה למחשבה, הרי מדובר בדיני נפשות ממש!

למעשה הבא הייתי עד ראייה מדודי רבי חיים ברים זצ"ל בירושלים. סיפרתי את המעשה בפני ציבור גדול. לאחר מכן התקשרו אלי אנשים רבים, שלא יכלו לכלוא את רגשותיהם, והביעו באוזניי את התפעלותם מן המעשה.

"איך יכול אני לספר לציבור סיפורים כאלו, שאני בעצמי אינני אוחד במדרגתם כלל?" ענה לו ר' שלומק'ה: "ר' אליה! תמשיך לספר הלאה והלאה, וזאת משלושה טעמים..."

לצדיק יסוד עולם, רבי שלומק'ה זוועהילער זי"ע, היה שמש ידוע ומפורסם, רבי אליהו רוט ז"ל, שהיה יד ימינו ומשמשו בקודש. הוא היה יהודי מסובב בייסורים, ואף על-פי-כן חדות החיים שלו הייתה לאין שיעור.

הוא סיפר את הסיפור הבא:

בתקופת קום המדינה היה מצבה הכלכלי של היהדות החרדית קשה במיוחד, ובעטיו של המצב נפלו קרבנות רבים גם ברוחניות.

רבי שלומק'ה עשה כל תצדקי שבעולם כדי להשיג כספים ולהציל נפשות, הוא היה נותן כסף לאברכים כדי שיקנו מזונות ושתייה, יאספו אנשים ויספרו להם סיפורי צדיקים.

פעם שאל אותו רבי אליהו: "איך יכול אני לספר לציבור סיפורים כאלו, שאני בעצמי אינני אוהז במדרגתם כלל?". ענה לו ר' שלומק'ה: "ר' אליה! תמשיך לספר הלאה והלאה, וזאת משלושה טעמים: ראשית, כדי שנדע את המרחק הגדול שיש בינינו לבין הצדיקים האלו שעליהם נסב הסיפור; שנית, לא יתכן שמשמיעת הסיפורים האלו יהיה יהודי שלא יתעורר; ושלישית, לא יתכן שהמספר עצמו לא יתעורר מסיפורים אלו.

"הנה היום", המשיך ר' שלומק'ה ואמר בחיך, "באת אלי אתה, ר' אליה, כדי לשאול אותי אם מותר לך לספר כאלו סיפורים שאינך אוהז בהם. מהיכן הגיעה אליך התעוררות שכזאת, אין זאת אלא משום שסיפרת איזשהו סיפור והתעוררת! לכן רצוני שתמשיך לספר!".

ואם כך, אספר גם אני סיפור, הגם שאינני אוהז במדרגה שלו:

בספר תולדות חייו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל מסופר, שלפני שהיה נכנס לשיעור היה נכנס תחילה לחדר ונועל את עצמו שם למשך כעשרים דקות. שאל אותו חתנו: "מה עושה השווער באותן דקות?". נענה רבי שלמה זלמן ואמר: "עליך להבין, שאני משקיע כוחות נפש וגוף רבים בהכנת השיעור ובמסירותו. והנה יושבים בשיעור בחורים צעירים ואני אומר לפניהם מערכות יפות, אך אחד משחק בעט, השני בציציות, ואחר מפטפט עם חברו □ זקוק אני לכוחות נפש עצומים כדי להתאפק ולא לבזות את התלמידים האלו. לכן אני לומד מוסר לפני השיעור, כדי שחלילה לא אבזה שום בחור".

שמעתי מהגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל מימרא, שכאשר שומעים אותה מתעוררות פליאה והשתאות, וכך אמר: "ההייליגער 'חתם סופר' זצ"ל אמר, שביום שאינו לומד מוסר הוא מרגיש ירידה של ארבעה שבועות!". המימרא הזאת מופיעה בספר 'שמחת הנפש', ספר מוסר שגדולי עולם כמו ה'עב"ץ' וה'ערות דבש' מביאים מדבריו, שם יש הסכמה מה'התעוררות תשובה', בן ה'כתב סופר', המשמח את המו"ל על כך שמדפיס מחדש את הספר, כי כך אמר ה'חתם סופר'.

אני אומר זאת כלפי הסיפור על רבי שלמה זלמן: יהודי כמו רבי שלמה זלמן זצוק"ל, שר התורה, גדול פוסקי הדור, מבין, שאם הוא הולך למסור שיעור, גם אם השקיע בו את כל רמ"ח ושס"ה שלו, עם כל הפלפולים ועם כל הדיקוים, ובחור צעיר משתובב בשיעור - עדיין אין כל היתר לביישו, ולשם כך הוא לומד מוסר לפני השיעור, כדי שחלילה לא יבייש תלמיד! כמוכן ישנה מצווה להוכיח, צריך להעיר, אבל בשום אופן אין לבייש אף אחד, גם לא תלמיד שסרח!

במושב הזקנים בקריית ויז'ניץ היה יהודי זקן

במושב הזקנים בקריית ויז'ניץ היה יהודי זקן שעוד למד בישיבתו הרמה של הגאון רבי יוסף צבי דושינסקיא זצ"ל בחוסט.

וסיפר, שהיה שם בחור חלש, קשה תפיסה ופזור נפש. בלימודים רחוק היה מהצטיינות. אבל כשנדע לו שראש הישיבה משתוקק להתפלל בהשכמת הבוקר בוותיקין, מצא בקעה להתגדר בה: הוא ערך תורנות בין הבחורים והיה מעוררם לקום בזמן ולהגיע למניין, וגרם בכך קורת רוח מרובה לרבו.

אותו זקן הוסיף לספר, כי בכל ערב שבת היה נערך מבחן על פרשת השבוע עם פרוש רש"י. ראש הישיבה היה עובר מבחור לבחור, לא דילג על אחד. אחת הפרשות הקשות היא פרשת ויחי, עם ביאור כל ברכות השבטים. כשהגיע לאותו בחור, שאל: "כמה שנים חי יעקב אבינו?". מי אינו יודע, רק אתמול קראו בתורה, בתחילת הפרשה: "מאה ארבעים ושבע שנה".

המבחן לא הסתיים כאן. "וכמה שנים חי יוסף הצדיק?", המשיל לבחון את הבחור. וגם זה ידוע, הפסוק האחרון בפרשה, בסיום החומש: "מאה ועשר שנים".

ראש הישיבה ממש יצא מגדרו: "כמה נפלא! ידעת ממש מראש הפרשה ועד סופה!".

המבחן לא הסתיים כאן. "וכמה שנים חי יוסף הצדיק?", המשיל לבחון את הבחור. וגם זה ידוע, הפסוק האחרון בפרשה, בסיום החומש: "מאה ועשר שנים".

**החינוך שלנו
לתורה שבע"פ
מתחיל מהיום
הראשון בחיידר,
כשהוא בן שלוש
ומלקק הדבש
של האותיות.**

הגאון רבי מנשה ישראל רייזמן שליט"א, על החכמה היהודית הטהורה ולימוד א' ב' בדרך המסורה לנו מאז קבלת התורה בהר סיני

ראיתי מכתב מהרב וואזנר בעל שבת הלוי ז"ע, שלפני שמחזירים יהודי בתשובה, צריך ללמוד אתו עוד פעם כ"ב אותיות התורה א' ב' וכו', וכן אני נוהג בעסקי עם בעלי תשובה.

טעם הדבר מבואר ב'טב לב' בפרשת בא, כי שיטת הלימוד שאנו לומדים בחיידר מזה מאות ואלפים שנה, הוא שהמלמד מראה לתינוק את צורות האותיות א' ב', ומלמד אותם, האות הזו א' היא אלף, הב' היא בית, הג' היא גימל, אח"כ מלמד אותם לומר קמץ, פתח, ואח"כ מצרף א' עם קמץ, ומלמד אותם לומר קמץ אלף אָ, פתח אלף אַ.

לפני מאה שנים המציאו המשכילים שיטה חדשה, שמראים לתינוקות אותיות, ואומרים לו להוציא הברת האותיות, א' ב' ג' כמו בניקוד שווא. ואח"כ כשמלמדים אותו הניקוד, אין אומרים 'קמץ אלף אָ, פתח אלף אַ' אלא אותיות מנוקדות בלבד, כזה: אָ אַ וכו'. ולכן לומדים המודרניים ואלו המתקדים 'דתיים'.

גדולי ישראל לחמו בזה נורא נוראות, והרשב"ב מלובאוויץ אמר שמי שילמד בשיטה כזאת יהיה כופר באלקי ישראל. והבני יששכר (כסלו מאמר ג') קורא לזה 'שיטת הגויים', כי הגויים אין אצלם מילוי רק אומרים א"י ב' ס', בלי מילוי אלף, וכן דבליו (W) שיש לו מילוי, אך בעצם הקריאה הוא 'אווה', בלי מילוי.

קדושת לימוד אלף בית כדרך שלימדונו רבותינו, שומרת על הילד לכל ימי חייו שידבק באמונה גם בתורה שבע"פ, כי האותיות הקדושות הן בתים, ואותיות הגויים הן רק אבנים, כי אצלנו האותיות 'מולידות' כי באמרוך אות א' על כרחך אתה מושך עוד ב' אותיות למילוי, ל' ה', אך אצלם הוא א"י ב' ס' (C,B,A), ומביא ה'טב לב' וכך איתא בשם כבוד האדמו"ר ר' מנחם מנדל מרימנוב זצ"ל (הובא באגרא דפרקא אות ערב) "החסירות את לב האבן מבשרכם, שאותיות ולשונות הגויים הן אבנים, היינו כל אות עומדת בפני עצמה אה בה, אך אצלנו אות אלף לבד היא בית, א'ל'ף'. וכן ב"ת".

והטעם כי יסוד הדת שלנו בנוי בדרך שאין רק תורה שבכתב, כל פסוק בתורה שבכתב, יש לו פירוש בתורה שבע"פ. מי שלומד רק תורה שבכתב ומבין את זה בגובה עיניים, נופל למינות ואפיקורסות. אנחנו יש לנו

י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, ע"פ תורה שבע"פ.

ולכן כשלומדים א' ב', ילד מה אתה רואה? לא רק א' אלא 'אלף', לא רק ב' אלא 'בית'. אפי' שליד צורת אות א' לא כתוב 'לף', אבל הוא מאמין לרבי בחיידר שצריך לומר 'אלף' ולא רק א' כדרך אומות העולם. כי מוכרח ללמוד מרבו איך לומר, אפי' שלא כתוב 'לף', לא הכל צריך שיהיה כתוב! אות אחת א' אתה רואה, אך רוב אותיות 'לף' - אתה מאמין לרבי שלך. כך החומש הקטן שלנו, יש הרבה יותר ממנו בתורה שבע"פ, ארוכה מארץ מדה.

החינוך שלנו לתורה שבע"פ מתחיל מהיום הראשון בחיידר, כשהוא בן שלוש ומלקק הדבש של האותיות. שם כבר קיבל חינוך לתורה שבע"פ. וזהו ניגון ארון 'קמץ אלף א', הניגון של תורה שבע"פ. והכל כלול ביום הראשון שלו בחיידר. ואם כבר ביום הראשון הכנסת לו חיבור של תורה שבכתב ותורה שבע"פ, אזי הוא הולך בדרך ישרה כל ימי חייו.

לעומת האפיקורסים שיש להם טענות על תורה שבע"פ, שהרי הם מאמינים בתורה שבכתב ולא בתורה שבע"פ. זהו החילוק בין ישראל לעמים, ובין שומרי תורה ויראה לאחינו ישראל הרחוקים.

חז"ל אמרו 'דע מה למעלה ממך' - תסתכל איך הסבא שלנו למד. הם למדו באופן של 'עין רואה ואוזן שומעת', לא רק עין רואה בלבד, אלא האוזן שמעה 'לף' ולא רק א'. ואז 'כל מעשיך בספר נכתבים', שתלמד אח"כ תורה שבע"פ לדעת איך נוהגים. זה שאמר שלמה: 'אבן ואבן הוא תועבת השם', אם הא"ב הוא רק אבן ולא בית, 'אם במעללי יתנכר נער', ותראה שאין זך וישר פעלו. כי אינו לומד עם אוזן שומעת, רק עם עין רואה בלבד...

וכן פי' זקני הישמח משה 'ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל שימה בפיהם' - יש כאן שני ציוויים: אחד הוא 'כתבו לכם', והשני 'שימה בפיהם'. רק בשניהם יחד תוכל להדריך בניך בדרך הישר.

והנה כשפתר יוסף הצדיק את חלום פרעה, הרי לא ידע פרעה לשה"ק, והמלאך גבריאל לימד את יוסף כל השבעים לשון, ויוסף לימד את פרעה לשה"ק. הרי תחילה לומדים כ"ב אותיות א' ב', ופרעה לא הבין

מה זה אלף בית, מה זה אלף, הרי לא למדתי בינתיים 'לף', ופרעה לא הבין אותו כי הוא למד איתו כמו בחיידר, אלף בית, ומ"ש בגמ' סוטה 'ולא הוה גמר', שפרעה לא הבין את הלשון שיוסף הצדיק לימדו, כי הוא רגיל רק ב-ABC, עד שנשבע יוסף שלא יספר שפרעה לא ידע לשה"ק.

והטעם כי 'אלף בית' יכולים ללמוד רק עם ילד מבני ישראל, ולא עם פרעה, לכן לא הבין, כי דרכו של פרעה שאינו מאמין רק במה שהוא רואה בעיניו, ולכן קרא פרעה ליוסף 'צפנת פענח' ופי' התרגום 'גברא דמטמרן גליין ליה', היינו שלומד אלף ב"ת. אפי' שכתוב רק א' ב', הוא לומד דברים שלא כתוב. פרעה לא יכול להתמודד עם הדרך הזאת. כי הוא האמין רק בשם אלוהים ולא בשם הוי"ה, כי בעיניים רואים הטבע בגי' 'אלקים', השמש עולה ושוקעת כל יום, אך יהודים מאמינים שיש בורא ומנהיג לכל הברואים, אין שמש עולה, רק ה' לבדו עושה הכל, הוא שם הוי"ה ב"ה.

ולכן מי שלומד א' ב' ג' ולא אלף בית גימל, הרי הוא כופר ואפיקורס, שלומד רק מה שרואה בעיניו ולא מאמין במה שלא כתוב. ומעתה מובן מדוע שכשמחזירים יהודי בתשובה צריך ללמוד איתו מחדש אלף בית.

ועתה מובן מה שהגויים קוראים לאותיותיהם ABC לעומת מלמדים דקדושה, שאומרים שהם לומדים אלף בית, מדוע לא המשיכו לומר ג' אותיות, אלף בית גימל, כמו הגויים שמזכירים 3 אותיות. אלא שהמלמד דקדושה אומר כך, אני לומד עם התלמידים אלף שנהיה בית, שאינו רק אבן אות אחת אלא בית של ג' אותיות א' ל' ה' שהוא בחי' הבתים ולא אבנים בודדים כדרך הגויים הנפרדים.

וזהו דוגמא אחת מני אלף, שאנו לומדים מזמן אברהם אבינו עד קבלת התורה עד היום הזה, ואנו צריכים להיזהר שלא לשנות לשום שיטות חדשות, כמו שאמרו הצדיקים שמי שמשנה בזה, נופל לכפירה ואפיקורסות, כי כשלומדים אלף בית מאמינים בהשי"ת בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ, וכן בכל הפרטים שאנו מחנכים את בנינו.

(מתוך העלון ממשקה ישראל יתרו ע"ט)

קל
בהרבה
להשקיע
בסלסול
מוקפד
או
בתספורת,
מאשר
בעבודה
על
המידות.
קל יותר
להבריק
נעליים
מאשר
לכתוב
'חבורה'

הגלימה המנצחת - פרק בסדרת
'הורים בתפקיד' מאת המחנך
הרב פנחס ברייער שליט"א

אבל בימי הבחירות, המוח אמור להיות עסוק בערך אחד ויחיד, והוא - איך להתעלות, איך לבנות את הבניין הרוחני לכל החיים. כל עיסוק נוסף בא על חשבון העיסוק בעיקר...

קניית נעליים, למשל; אצל צעיר כזה תהיה פרויקט של ממש, הדורש אחר צהריים שלם, אם לא יותר. זה מתחיל בסריקה של כל החנויות באזור, וממשיך במדידות ובהתייעצויות, ותמיד, למרבה הצער, רגע אחרי שקונים מגיע לחנות הזוג האופנתי יותר...

בצורה כזאת אין זמן להתעלות. הראש תפוס בשטויות. כך שעל אף שאולי אין הגדרות הלכתיות מדויקות לכל פריטי הלבוש, יש תובנות הנוגעות לכל ההתייחסות להתעסקות בלבוש ובחיצוניות... אותם צעירים מנסים בדרך כלל בטיפוח האישי הזה לבוש מעמד המבוסס כל כולו על הקפדה מוגזמת בלבוש, ועל להיות המילה האחרונה בכובע ובחליפה. זה נותן להם תחושה: הנה, אני שווה, אני מיוחד...

במקרים כאלו יש להשקיע הרבה בחיבור לערכים אמיתיים. כמובן, לא נבוא ונצהיר באוזני המתבגר משפטים המדברים בגנות הרצון שלו לטיפוח אישי, מה שעלול לגרום לריאקציה ולמשבר אמון מול ההורים, אבל ננסה בדרכים עקיפות, בנעימות ובחן לשדר לו מסרים שיוכלו להשפיע על שיקול הדעת שלו בנושא.

נשדר לו שמעמד המבוסס על זוג נעליים, עניבה או קפוטת מבריקה - הוא בעצם כבוד ללבוש, ולא לאדם הלבוש אותו... נקדי את המסר עד כמה ה'חן', הדבר שהוא משקיע כל כך כדי להשיגו, הינו דווקא נחלתם של אלו המתנהגים על פי דרכי התורה והטהרה... כמו יוסף הצדיק שזכה בחן על ידי הקפדתו ושמירתו על קדושתו במצרים, ערוות הארץ...

השקעה מגוונת

כהורים, וכהורים לבנות בפרט, יש בידינו כלי חשוב שמאפשר לנו להקדים רפואה למכה, ולמנוע מצבים של הקפדה מוגזמת בתחום הלבוש.

אל תחכו לגיל ההתבגרות; תנו לילדים מגיל צעיר הרגשה של מכובדות ונקיות בלבושם ובהופעתם.

אין הכוונה כאן לרדיפה אחר מותגי יוקרה למיניהם, וגם לא לאופנת ה'סטים' שהולכת וכובשת אפילו את גינות השעשועים... אבל תשומת לב להופעה נעימה ומסודרת, נקייה ומגוונת, התאמת צבעים או הוספת סרט קישוט שישדרג - ייתנו לילד או לילדה הרגשה שההורים 'איתם', וימנעו מראש התפרצויות של מצבים שבהם המתבגרים כביכול מחפשים 'לפצות' את עצמם על חסר בתחום הזה בשנות ילדותם.

(מתוך אתר דרשו)

שום שינוי - החזיקו מעמד, למרות הסביבה הנוכרית שבה חיו, ושמרו על חיים רוחניים מלאים. לעומת זאת, במקומות שבהם היהודים התאימו את עצמם בלבושם לסביבה - נפלו חללים רבים.

כך שנושא הלבוש - מהותי. הלבוש משדר: כאן נמצא אדם השולט על יצרו, השומר על צעדיו, המכבד את מעמדו. הבגדים שאנו לובשים מכבדים אותנו, מייצגים אותנו, וגם שומרים עלינו, כאשר כל שינוי משפיע בעקיפין על כל הרוחניות. ובדורנו רווי הניסיונות אנו רואים זאת עין בעין, לטוב ולמוטב.

אותנטי זה עוצמתי

מעבר לכך שהלבוש ממתג אותנו כיהודים, חשוב לחבר את הילדים והמתבגרים למשמעות הפנימית של הביגוד המסורתי האותנטי שעבר מדורי דורות בכל עדה ובכל קהילה. להסביר את שורשי הדבר, את הסיפור שמתחת לביגוד המיוחד לכל עדה ועדה; להרחיב ולספר מה עמד מאחורי ההנהגה שקבעו רבותינו בדורות הקודמים, הנהגה שאנחנו ממשיכים לשמר ללא שינוי, והיא גם משמרת אותנו, שומרת עלינו מן הניסיונות הקשים בדור אחרון זה.

נגיש את התוכן והלב שמאחורי הלבוש אצלנו, זאת לעומת הרדידות, הריקנות וההעזה בלבוש הרחובי הזרוק, שבו כל הלבוש (או הלא לבוש) מגיע ממוח קודח חולה של כמה מעצבים, המחליטים בעבור כל עדת השוטים הנוהרים אחרי האופנה, ללא שום דעה עצמית.

מעבר לברק של הנעליים

שאלה מצויה אצל צעירים: מה רע בלבוש מוקפד, אם הוא אינו נוגד את ההלכה? הם גם שואלים: למה המשגיחים בישיבות עוקבים אחר העניין, אם אין בדבר שום איסור?!

אמנם באמת לא תמיד התעסקות בלבוש מראה על תהליך של הידרדרות רוחנית כללית. לפעמים בגיל ההתבגרות, בגיל שבו האדם מגבש לעצמו זהות אישית, אנו רואים צעירים רבים המתחילים להשקיע בטיפוח האישי, בשמירה על הנקיות האישית וכדו' וזה בסדר.

מתי התופעה הופכת לבעיה חינוכית? במצב שבו הטיפוח האישי בא על חשבון ערכים אחרים. נסביר את הדברים: קל בהרבה להשקיע בסלסול מוקפד או בתספורת, מאשר בעבודה על המידות. קל יותר להבריק נעליים מאשר לכתוב 'חבורה'. קל יותר לתפור בגד מיוחד מאשר לעשות חסד.

ננסה לגעת במאמר זה בנושא הלבוש שהוא תחום טעון; הורים רבים מתמודדים עם נערים ונערות המנסים לשנות קצת מהמקובל בביתם... כי אמנם יש הגדרות הלכתיות, מה מותר ומה אסור, אולם יש תחומים שבהם אין כללים ברורים, וכל קהילה וחוג נוהגים במנהג רבותיהם, בסגנון משלהם. יש גם שטחים אפורים רבים, שבהם אנו נדרשים לשקול בעצמנו, בהתאם להרגשה ולחניך שקיבלנו, האם זה בגדר אסור או מותר.

ראשית כל חשוב מאוד להחזיר בילדים מגיל צעיר את ההשקפה הנכונה. להחזיר בהם גאווה יהודית בעניין הלבוש, ולהזהר מלהתעסק רק בסור מרע ובענישה.

יהודי חייב להרגיש גאווה, כשהוא לבוש כיהודי. הוא חייב לדעת שלבוש יהודי מסמל: אני בן מלך! אני אדם מכובד שאינו מסתובב בכל מקום, שאינו מתנהג כמשפחות האדמה. בן מלך לא יתלבש למחצה, לשליש ולרביעי! הוא גם לא ילבש סרבל פועלים פשוט, אלא יתהלך תמיד בגלימה מלכותית!

רופא גאה בחלוקו, לאף קצין לא כבדים המדים עטורי המדליות. בגדים אלו מסמלים ומכבדים את נושאייהם. יהודים אנו, בני מלכים, בניו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ואלו מדי המלכות שלנו, שבהם נתבדל ונתבלט מכל משפחות האדמה...

אין כניסה ל"ריקבון"

הלבוש, על אף שהוא נתפס כסמל החיצוניות, בעצם בא גם לשמור על הפנימיות, כקליפה השומרת על הפרי.

כולנו יודעים עד כמה הביגוד משפיע ושומר על האדם. אם נשים לב, נראה שכל הידרדרות רוחנית מתחילה בהידרדרות בלבוש. זה כמו ריקבון המתחיל בקרע בקליפה, חור המזמין אליו מזיקים שונים, והם מכלים בהמשך את הפרי כולו.

במשך כל הדורות ראינו, שבכל אותם מקומות שהיהודים הקפידו על לבוש יהודי אותנטי, ללא

**בדורנו יש ברוך
ה' ריבוי גדול
של תורה, וכבר
בתלמודי התורה
אנו רואים
ילדים מצויינים
רבים, היודעים
את הנלמד
ומצליחים. אך
הורים רבים
שואלים מה ניתן
לעשות, על מנת
להקנות לילד
אהבת תורה
אמיתית. איך
נוכל להביאו לכך,
שיאהב ללמוד
כשם שהוא
אוהב מתנות או
ממתקים?**

מאוצרותיו החינוכיים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

כך שמחים ומאושרים מכך!...

הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח ישיבת קמניץ, סיפר מעשה מרגש ומאלף עד מאד:

באחת מערי רוסיה התגורר יהודי עשיר מופלג, רח"ם רבנן ומוקיר רבנן, רבי אברהם משה קפלן זצ"ל, אשר החזיק ישיבות שלמות על חשבונו. הוא זכה לשני חתנים גדולי עולם: הגאון רבי אברהם יצחק בלון זצ"ל ראש ישיבת טעלו, ואחיו הגאון רבי אליהו מאיר בלון זצ"ל, ששימש כר"מ בישיבת טעלו. כשלימים ירד עשיר זה מנכסיו, אמר: "מכל היהלומים שבבית נותרו לפחות שניים אלו..."

כיצד זכה אותו יהודי לחתנים גדולי תורה? הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל אמר, שהיה זה בזכות כבוד התורה של אותו יהודי, בו הוא נוכח במו עיניו. וכך היה המעשה: ביום חורפי וגשום אחד הגיע רבי אלחנן לבית אותו הגביר, על מנת להתרימו לשיבתו. לפני שנכנס הוא ניסה להסיר את הבוץ ממגפיו, אך ללא הצלחה. כיון שלא רצה להכתים את השטיחים היקרים שבבית, הוא פנה בליט ברירה אל הכניסה הצדדית לבית, אשר הובילה דרך המטבח.

בנותיו של הגביר פתחו לו את הדלת, וכשראו מי הוא רצו מיהרו לספר לאביהן שרבי אלחנן וסרמן הגיע. הגביר הגיע בריצה, הכניסו ושאלו בתמיהון למה הוא לא נקש בדלת הראשית. רבי אלחנן השיב כמתנצל שלא רצה ללכלך את השטיחים בבוץ שעל מגפיו... כששמע זאת הגביר נתכרכמו פניו, והוא אמר לרבי אלחנן בקפידה: "הרב הורס לי את החינוך בבית! אני עמל כה רבות להחדיר בלב ילדי שהתורה חשובה מן הכל, והנה הם יראו כעת שהשטיחים חשובים יותר!..."

לא נחה דעת הגביר, עד שנטל את ידו של רבי אלחנן, והכניסו היישר אל סלון הבית כשמוגפיו לרגליו, כדי שילכלך את הריצפה - ויראה לכולם כי שטיחים יקרים אינם יכולים להפריע לכניסה של גדולי תורה... כך הראה הגביר לבני ביתו הערכה לתורה מה היא, וכך זכה לחתניו ענקי התורה!

שמעתי על יהודי מסויים שהתלונן באוזני מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל על כך שלא הצליח במיוחד עם חינוך ילדיו, לעומת שכנו שראה הצלחה עצומה עם ילדיו. השיבו רבי שלמה זלמן: "ההבדל ביניכם הוא, שכאשר הגיע לפניך ילד עם הוראה או הנהגה של אדם גדול, מייד הפעלת את חוש הביקורת והראית לו את הסתייגותך ממנה, בפרט אם אותו הרב לא נמנה על החוג שלך. לעומתך, השכן שלך הראה תמיד התפעלות וכובד ראש ראוי כשמסרו לו הוראה או הנהגה בשם כל תלמיד חכם שיהיה. התייחסות זו הראתה לבניו את גודל הערכה שהוא רוחש ומכבד את התורה וחכמיה, ולדעתיה היא זאת שעמדה לו להצליח עם חינוך הילדים".

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא' וירא)

ראשית יש לזכור, שלהבדיל מהנאות העולם הזה, ההנאה מלימוד התורה מצריכה בתחילה הכנה והשקעה. הנאה זו יכולה להיות גדולה ועצומה עד לאין שיעור, "אם היו בני אדם מרגישים במתיקות וערבות טוב התורה - היו משתגעים ומתלהטים אחריה!" אך כדי להגיע אליה יש לעשות את ההכנה הנדרשת. לכל ילד יש באופן טבעי יכולת להגיע לאהבת תורה, אם רק נוליד אותו במסלול הנכון בדרך לשם.

אחד הדברים הנדרשים כדי לאהוב את הלימוד, הוא להכיר בערך התורה; ודבר זה תלוי בעיקר בהורים וביחסם אל לימוד התורה. אם הילד רואה שהלימוד חשוב להם באמת, שהם מעריכים לומדי תורה ומייקרים אותם, נוצר בקרבם היחס הנכון אל התורה.

בנוגע לכך מצאנו דבר נפלא בתוספות (בבא בתרא כא, א ד"ה כי מצינו), שהביאו בשם הספרי: "גדול מעשר שני שמביא לידי תלמוד, לפי שהיה עומד בירושלים עד שיאכל מעשר שני שלו, והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה - היה גם הוא מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה".

בדברי הספרי הללו מבואר הסוד, איך אפשר לגרום שיהיה אדם "מכוון ליראת שמים ועוסק בתורה". אם הוא יראה סביבו את החשיבות הגדולה שנותנים לעסק התורה והמצוות, אם הוא ירגיש את העסק הגדול שסביב מלאכת שמים, ממילא ירצה אף הוא לזכות בעצמו לדבר חשוב ויקר זה.

כשילד רואה את הוריו מעריכים את עסק התורה, מכבדים כל דבר תורה ומייקרים לומדי תורה, מתעורר בו חשק להיות תלמיד חכם בעצמו. גם אם יש אב שאינו יכול ללמוד הרבה בעצמו, אך הילד רואה שהשענה הכי יקרה לו ביום היא שעת הלימוד, הוא לומד ומפנים שלימוד התורה הוא עסק חשוב.

אחד מבניו של הגאון רבי שמחה קסלר זצ"ל, רבה הראשון של מודיעין-עילית, תיאר במאמר לאחר פטירת האב, כיצד הוא נטע בהם אהבת תורה:

כשראה רבי שמחה שאחד מבניו איבד קצת את החשק ללימוד, קנה לו גמרא חדשה שהיתה מיוחדת ללימוד המשותף בשבת קודש, דרך כך חידש לו את ה"גישמאק" בלימוד. וכשרצה ללמוד עם אחד מילדיו הקטנים וחשש כנראה שילד אין חשק לזה, אמו לו: "הנה זמן רב שלא למדתי פרק פלוני אולי תסכים ללמד אותי כדי שאזכר בסוגיא". הילד התמים אץ רץ בתמימותו ללמוד עם האב, אך במקום לחוש מתלמד הרגיש מלמד, וכל שעת הלימוד נדמתה בעיניו כהזדמנות מיוחדת לסייע לאב הגדול בתלמודו. כמה תבונה מונחת בתגובה זו!

אחד מגדולי התורה בדור האחרון, (כמדומה היה זה הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל, בעל ה'פחד יצחק'), סיפר בעת רצון מתי נולד בו החשק ללמוד ולהתעלות בתורה. היה זה ביום רגיל אחד מימות השבוע, כאשר הוא חזר לביתו בסיום הלימודים, וראה שעל השולחן פרוסה מפה לבנה, נרות דולקים בפמוטים, ואמו טורחת במטבח על הכנת מטעמים.

כששאל הילד את אמו מה יום מיוחד, השיבה לו בחיוך קורן: "מה יום מיוחדים? הרי אמרת לי שהיום אתם מסיימים בכיתה את המסכת, ואנו כל

מדורו של הרב אליעזר (לייזר) רוט

להשתכר מבית היין

פנינים של חינוך
והנהגה טהורה
חמעשי רבותינו
גדולי הדורות

עבודה זרה בבית יהודי?

כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען-ירושלים שליט"א
סיפר, שאביו כ"ק האדמו"ר מסקולען זי"ע הקפיד מאוד
על מידת הכעס. והעיד הרבי שליט"א על עצמו שמאז
היותו ילד כמעט שלא העניש אביו אותו ואת אחיו - לבד
כשאחד הילדים כעס ומתוך כעסו זרק חפץ על הארץ
ברוגזה וכדומה, על זה היה מעניש ולא מוותר.

הסיפור מתלהב מגודל עוצם גאונותו של רבי עקיבא אייגר, אבל האמת היא שהחלק החשוב יותר בסיפור הוא אהבתו העצומה לתורה הקדושה, כך שעל אף שידע את כל חידושי הרשב"א על הש"ס בעל פה, מילה במילה, לא מנע ממנו הדבר לשבת ולהגות בספר בהתלהבות גדולה במשך כל הלילה. ללמדך כמה גדולה היתה אהבתו לתורה הקדושה.

לצחוק או לבכות?

בצעירותו היה רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל, בוכה במוצאי חג הפסח, כאשר היו מעלים את כלי הפסח ל'בוידעם', לעליה. כפי שהגמרא מספרת על פלטי בן ליש שהיה הולך ובוכה על המצוה שנלקחה ממנו. עד שפגש ברבי זונדל קרויזר, הממונה על העירובין בירושלים, והתאנח לפניו: "מה חבל שהפסח עבר!", ענהו רבי זונדל "אדרבה, יש לשמוח, כי הכנסנו לקרבנו עוד פסח, הטענו עמנו במצות ומרור, כרפס וכורך וארבע כוסות, התעשרנו בהמון מצוות!".

'מעילו של שמואל'

וממשיך הרבי ומספר, שגם צורת הענישה היתה מתוך ישוב הדעת ולא מתוך רוגז וחופזה. כשהחליט אביו הרבי זי"ע להעניש אחד הילדים על מידת הכעס כאמור, היה קודם מזדעק ואומר, "נו, כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, מי האבן דא א עבודה זרה אין שטוב" [יש לנו כאן בבית עבודה זרה], ואז העניש את הילד על כעסו - אבל לא לפני שהסביר לו בטוב טעם ודעת את חומר הענין.

וממשיך הרבי ואומר במתק לשונו: כמוכן שלאחר דברי הסבר אלו של האבא, שנבעו מנהלת לבו על כך שילדיו כועסים ויש בבית אבק עבודה זרה, אז כבר יצא כל החשד לבוא לכלל כעס, לאו דוקא מחמת העונש, אלא בעיקר מחמת חומרת העון שהשתרש בקרבנו מאז ולתמיד.

'נועם שיח', סאנטוב, כי תבוא תשפ"א

חכם עדיף מעניו

הגאון רבי עזרא עטיה זצ"ל, ראש ישיבת 'פורת יוסף', היה רב רבנן, ראש החכמים, כולם היו מרכינים את ראשם בפניו - אך הוא עצמו היה ענוותן ושפל ברך מאין כמוהו. זכיתי להכיר את הצדיק. איזו ענווה, איזו פשטות!

סיפר הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל: פעם נערכה אספה של גדולי החכמים וראשי הישיבות. כל המוזמנים הסבו סביב שולחן גדול. לפתע נכנס תלמיד חכם צעיר, שאף הוא היה בין המוזמנים. השולחן היה עמוס, כל הרבנים ישבו במקומותיהם, ולא נותר כיסא פנוי לאותו תלמיד חכם צעיר. אותו תלמיד חכם, כמוכן, לא העז לבקש כיסא לעצמו, הוא נשאר על עומדו ונשען על הקיר הסמוך.

רבי עזרא עטיה ראה את התלמיד חכם הצעיר עומד מן הצד, וליבו נחמץ. מה יעשה? אילו היה יכול, היה קם ממקומו ומפנה את כיסאו לאותו תלמיד חכם צעיר ונעמד מן הצד, אולם ידע רבי עזרא שאותו תלמיד חכם - כמו גם שאר הנוכחים - לא יסכימו לכך בשום אופן. מה עשה? קרא לאותו תלמיד חכם ולחש לו באוזנו: "אינני חש בטוב, אני חייב ללכת הביתה... אנא, כדי שהמקום שלי לא יישאר ריק, אבקש ממך, תעשה לי חסד, שב במקומי!".

רבי עזרא עטיה קם ויצא מן האולם, ואותו תלמיד חכם התיישב במקומו. כך הצליח רבי עזרא בענוותנותו ובחכמתו הרבה להושיבו בדרך כבוד בלי שיתבייש.

'משכנ' - מפי הגאון ראש הישיבה רבי ראובן אלבז שליט"א

אהבה שאין כמוה

בספר 'מגיד דבריו ליעקב' מצטט מ'חוט המשולש' מעשה נפלא שסיפר על רבי עקיבא איגר זצ"ל, שפעם היה בדרך ונאלץ לשהות בלילה בפונדק ולא היה לו שום ספר לעיין בו וביקש מבעל האכסניה שיתן לו ספר כלשהו ללמוד בו, אבל לא היה שום ספר למעט חידושי הרשב"א על הש"ס.

ישב רבי עקיבא איגר ועסק כל הלילה בחידושי הרשב"א על הש"ס, אבל תוך כדי לימודו הבחין שחסר דף אחד מהספר. ביקש דף וכלי כתיבה, והשלים מתוך הזיכרון המופלא שלו את כל הדף החסר מילה במילה.

אומר בעל 'חוט המשולש', מי ששומע את

אל תרמה את עצמך

בישיבת חברון היו שתי חתונות של תלמידי הישיבה בלילה אחד. ההיכל היה ריק מתלמידים, שהלכו כולם להשתתף בשמחת חברים.

אחד מהתלמידים החליט שהוא ישאר בישיבה ללמוד "איך אפשר להניח את האולם ללא תורה", הרחרר לעצמו, והתיישב ללמוד.

באמצע לימודו נכנס הרבי רבי לייב חסמן לאולם, התקרב אליו ושאל בקצרה, במילה אחת [כדרכו] "חתונה?" הסביר הבחור "אף אחד לא נמצא בישיבה, לכן החלטתי שלפחות אני אהי" זה שאשאר ללמוד תורה".

אל תהי' נאר [כלומר, אל תרמה את עצמך, שלא מערובים כאן "הרגשות" אחרות] אם אחיך היה מתחתן גם היית חושב כך... אמר רבי לייב.

מפי הגר"ש שבדרון זצ"ל, קול חוצב

מאת: הרב יעקב היילר

אוצרות ויהלומים

**5 יהלומים של אור התורה מהגאון
הצדיק רבי יהודה זאב סגל זצוק"ל
ראש ישיבת מנצ'סטר ותלמיד מובהק
למרן ה"חפץ חיים" זי"ע**

קבוע של הלכות שמירת הלשון לתוך בתי הספר והסמינרים, וכך במשך השנים צבר הדבר תאוצה רבתי, כאשר בכל החוגים והעדות בכל רחבי תבל חדר הרעיון כסדר לימוד מסודר וקבוע.

כרטיס הכניסה שלי לגן עדן.

על הלוחות שהדפיס למטרה זו קרא ואמר: "זהו כרטיס הכניסה שלי לגן עדן".

כך גם החל לארגן כינוסי חיזוק ועצרות עם לחיזוק ענין שמירת הלשון אשר בו ראה את תכלית חייו. דבריו הנלהבים מעומק לבו הטהור לצד דמויותיו הזועקות קנו שביתה בלב אלפי המתכנסים מכל שדרות היהדות הנאמנה אשר החלו לקבל על עצמם ישום רעיון כביר זה.

דרשותיו שנאמרו בכל כינוס ועצרת לשם טרח והגיע, היו להבת אש יוקדת, אש קודש שפרצה מתוך לבו הרחום, שבערה מכוח איש הגדולה שנטע בו רבו מרן החפץ חיים זי"ע.

בחן ובנועם היה מסביר לכל פונה לברכה או לישועה, שכדאי לו לקחת את עורך הדין הטוב ביותר בעולם שיפעל בעבורו ולטובתו, כשהוא מכוון למרן החפץ חיים זי"ע שלא כל ספק עומד במרומים וממליץ טובה בעד כל הלומדים בספריו הק'.

כך גם כל אימת שהיה מאן דהוא מגיע לביתו בכדי לפרוק את צרתו לפניו, היה ממליץ לו לקבל על עצמו את הלימוד היומי ולהתחזק

הרעיון הכביר

את ההשראה למהפכה האדירה שחולל, הוא שאב ממורו ורבו מרן החפץ חיים זי"ע. החפץ חיים התחיל את המהפכה, בהיותו הראשון שהעלה את המושג של לימוד 'הלכות שמירת הלשון' בחיי העם היהודי ואף סידר על כך הלכות סדורות.

אולם, מי שהוריד זאת אל העם הלכה למעשה היה הגרי"ז סגל זצ"ל. בסדר הלימוד היהודי שייסד, גרם לכך שכל יהודי יוכל בקלות להיות בקיא בכל ההלכות. הוא קבע סדר לימוד קצר, שכל אחד ואחד בכל מצב יכול לעמוד בו. רק ב' הלכות ליום וכך מסיימים תוך כמה חודשים את הספר כולו, מתוך מטרה לדעת את הדרך אשר ילכו והמעשה אשר יעשו.

ממקום מושבו במנצ'סטר הרחוקה הוא ניסה להפיץ את הרעיון בכל העולם כולו בכל האמצעים הדלים שעמדו לרשותו. צעדו הראשון היה הדפסת לוחות - שנה מיוחדים שבהם הופיע סדר לימוד היומי, שאותם דאג להפיץ ברחבי תבל באמצעים דלים ביותר. לשם כך נשא עמו את הלוחות לכל מקום שאליו הלך, ובכל פעם שהיה פוגש אי מי מארץ רחוקה, היה מבקש ממנו לקחת מהלוחות ולהפיצם בבתי הכנסת שבאזור מגוריו.

בד בבד היה מפציר ומתחנן בפני מנהלי המוסדות החינוך לבנות, להכניס לימוד יומי

מהפכה רוחנית אדירה בעולם היהודי כולו

הגאון הצדיק רבי יהודה זאב סגל זצוק"ל ראש ישיבת מנצ'סטר ותלמיד מובהק למרן ה"חפץ חיים" זי"ע מי שכונה בקרב רבים וטובים בתואר היחודי "החפץ חיים של אירופה" או "החפץ חיים השני".

דומה, כי אין אחד מבין הקוראים הרבים שלא הגיע לאזנו שמעו הטוב של אותו צדיק וקדוש שזכה וזיכה את בני הדור האחרון בתקנה הנפלאה והמפורסמת של לימוד ב' הלכות ביום בספרי החפץ חיים ושמירת הלשון, ובכך גרם וחולל מהפכה רוחנית אדירה בעולם היהודי כולו, בעניני שמירת הלשון, ואף הוסיף ואמר בבטחון ובוודאות גמורה בהבטחה פלאית: "אין משפחה בעולם שלמדה ב' הלכות ביום ולא ראתה ישועה בעניניה הפרטים!"

כבר התבטא ואמר אחד מגדולי הדור זי"ע: "הרב סגל זצ"ל היה כמו המהר"ם שפירא זצ"ל בדורו, מהר"ם שפירא הגה את רעיון לימוד הדף היומי בש"ס, כך גם יסד הרב סגל זצ"ל לימוד ב' ההלכות ביום בספרי החפץ חיים, ואף גרם למהפכה היסטורית של ממש בעם ה' כולו כאשר מאות אלפי אנשים בכל רחבי העולם בקיאים בזכותו בהלכות שמירת הלשון, ובכך גרם את השמירה על השלום בעם ישראל לדבר טבעי בחיי היום יום של כל יהודי באשר הוא.

אשטיקעל נייעס

"לדעת חכמה ומוסר" - ללמוד ספרי מוסר. לא לקרוא רק אימרה יפה אלא ללמוד בעיון ובכובד ראש! והוסיף לתבוע מהבחורים שלמות: "אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה" בן תורה המשתדל ללכת בדרכי ד' צריך שיהא "אין לו בעולמו..."

בחור נכנס לביהמ"ד עם "אשטיקעל נייעס" וביהמ"ד רותח מזה, אותו בחור הוא ח"ו... הוא חוטא ומחטיא את הרבים ממש! הוא רוצה להראות שהוא חכם גדול ומביא "נייעס" ויודע את הכל - אינו אלא בעל גאווה! עליכם לא להתעניין בשום דבר אחר רק בלימוד! בממון אדם לא שבע ממה שיש לו ותמיד רוצה עוד, גם בלימוד צריך לרצות עוד. בשאיפה להיות רק יר"ש גם לזה לא יזכה - ש"ס צריכים לדעת!

המדברים אודות מידות. ותכלית הלימוד הוא לקיים מה שאתם לומדים וכשאתם מתפללים בבקר ואומרים אשרינו מה טוב חלקנו תחשבו אשרינו שאנו משתדלים להיות בעל מידות טובות!"

ואכן בכל הזדמנות הוא היה מעורר על לימוד המוסר. באחת משיחותיו הביא את המשנה: הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם. מה המוסר השכל מכך? אדם יכול להיות יר"ש ב"חיצוניות" אבל אם לא יעבוד על המידות שלו, יכול הוא להפוך לרוצח ח"ו. צריכים ללמוד מוסר כדי להכיר שיש מידות רעות! הוא יכול להיות אדם מלא תורה, גאון עולם, גיבור בתורה, אבל אם אינו לומד מוסר, אם אינו עובד על עצמו, עלול הוא להיות רוצח ממש!

אל תחשבו בחורים שאתם יושבים בבית ד' וצועקים "שבתי בבית ד' כל ימי חיי", ובוזה ד', זה אמנם טוב, אבל אם לא תלמדו מוסר על מידות רעות כדי להיות "בעל הבית" על הגוף אז לא תוכלו להתאפק בעת שיעלה הנסיון של המידות.

בשמירת הלשון, ואכן אותם האנשים שקבלו על עצמם סדר לימוד זה העידו שראו ישועות מופלאות שלא כדרך הטבע.

כך זכה אותו צדיק להנחיל לכלל ישראל מתנה טובה עד שרעיון כביר זה נחרת על שמו הטוב לעולמים, וללא ספק שזכויות נשגבות אלו עומדים לו במרומים.

אי אפשר להיות אערליכער איד מי שאין לו מידות טובות.

במכתב לתלמידים כותב הגרי"ז: "דעו בחורים יקרים כי אי אפשר להיות אערליכער איד ואי אפשר להיות ת"ח מי שאין לו מידות טובות. יסוד התורה הוא מידות ואי אפשר להיות בעל מידות טובות אם אינם לומדים ספרי מוסר

הצטרפו גם אתם
וקבלו ישירות
למייל שלכם
את מגזין אחינו
לחינוך ותורה
'בית היין'

לחצו כאן

או שלחו מייל לכתובת
dirshu@dirshu.co.il